

«وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَانَ مِثْلَ مَنْ أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا»

هر کس نفسی را حیات بخشد (از مرگ نجات دهد) مثل آنست که همه مردم را حیات بخشیده است
«سوره مانده آیه ۳۲»

پیام مدیرکل بازرسی کار و دبیر شورای عالی حفاظت فنی به مناسبت روز جهانی ایمنی و بهداشت کار

فرهنگ هر جامعه با مبانی ارزشی و باورهای عمومی مردم آن شکل می‌گیرد و از این رو ملل مختلف از فرهنگ‌های متفاوت برخوردارند، اما مورد قابل توجه این است که فرهنگ ایمنی کار به عنوان ارزش مشترک همه ملل جهان پذیرفته شده است و در این راستا منابع انسانی به عنوان مهمترین دارایی کشورها از بنیان‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی محسوب شده و بدون شک شکوفایی اقتصادی بدون داشتن نیروی کار سالم میسر نخواهد شد.

در دهه‌های پیشین موضوع ارتقای ایمنی کار تنها از وظایف دولت‌ها به شمار می‌آمد، اما امروزه با نگاهی سطحی نیز می‌توان دریافت که موضوع ایمنی و بهداشت کار ماهیتی فراتر از ارتباط آن با دولت و اقشار کارگری و کارفرمایی و در واقع با سلامت کل جامعه و همچنین اقتصاد کلان کشورها در ارتباط است و با این نگرش همه افراد جامعه در آن مسئولیت دارند.

به رغم گذشت یک قرن از ایجاد سازمان بین‌المللی کار (ILO) و تاکید مستمر بر حق کارگر در داشتن شرایط کاری ایمن و سالم در چارچوب اصول کار شایسته لیکن آخرین آمار آن سازمان همچنان بیانگر رخداد بیش از ۳۶۰ میلیون حادثه شغلی و ۱۶۰ میلیون مورد بیماری ناشی از کار در سال است که نتیجه آن مرگ ۲/۷۸ میلیون نفر شامل حدود ۲/۴ میلیون نفر (بیش از ۸۶ درصد) به دلیل بیماری‌های شغلی و حدود ۳۸۰,۰۰۰ نفر (نزدیک به ۱۴ درصد) در اثر حوادث ناشی کار است که لزوم توجه بیشتر به این مقوله مهم در جهان را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

سازمان بین‌المللی کار با هدف خلق فرهنگ پیشگیری از حوادث و بیماری‌های شغلی روز ۲۸ آوریل مقارن با ۸ اردیبهشت ماه را روز جهانی ایمنی و سلامت شغلی نامگذاری نموده است که شعار سال جاری آن با مضمون "آینده کاری ایمن و سالم" تعیین شده و بیانگر مفهوم توسعه ایمنی و سلامت محیط کار، به عنوان تعهدی بین‌المللی در راه رسیدن به پیشرفت اقتصادی و توسعه پایدار کشورها است.

تجارب کشورهای موفق در توسعه فرهنگ ایمنی و بهداشت کار نشان می‌دهد، دوران نگاه سنتی به این مبحث با شیوه انفعال و انتظار به سرکشی بازرسی کار از کارگاه به منظور ارزیابی وضعیت ایمنی و بهداشت به سر رسیده

است و دیگر تنها با اتکاء به این سیاق نمی‌توان ارتقای فراگیر سطح ایمنی و بهداشت کار در کارگاه‌های یک کشور را توقع داشت؛ امروزه این موضوع که کارفرما به عنوان صاحب یک کسب و کار باید الزامات ایمنی به منظور حفظ سلامت نیروی انسانی شاغل در کارگاه خود را تامین و بر فرآیند ایمنی کار نظارت نماید به عنوان یک اصل بدیهی در سراسر جهان پذیرفته شده است.

از سوی دیگر شواهد تجربی بیانگر این موضوع است که اصولاً کنترل همه مخاطرات محیط کار تنها با تدوین و وضع مقررات ایمنی میسر نیست و در ارتقای شاخص‌های ایمنی محیط کار نقش شرکای اجتماعی به منظور اثربخشی اقدامات پیشگیرانه بسیار با اهمیت است.

در کشورهای صنعتی، نقش بازرسی کار به تدریج طی دهه اخیر تغییر کرده است، به ویژه با بلوغ فرهنگ ایمنی نزد کارفرمایان و افزایش مسئولیت کارفرمایان نسبت به سلامت و ایمنی شغلی کارگران، مکانیسم‌های خود بازرسی محیط کار جایگزین شیوه‌های بازرسی سنتی شده است و اقدامات بازرسان کار اکنون بیشتر بر فعالیت‌های پیشگیرانه و مشاوره‌ای در کمک به کارفرما تمرکز یافته است.

در این خصوص با وجود ضرورت ایجاد ساختارهای نظاممند مبتنی بر تدوین مقررات ایمنی و سلامت کار و نظارت حاکمیتی بر آن که از وظایف دولت‌ها است، ماهیت اثربخشی بازرسی‌ها تا حد زیادی به مشارکت کارگر و کارفرما و مسئولیت‌پذیری آنها در حوزه ایمنی و بهداشت کار به منظور اجرای الزامات قانونی و توصیه‌های بازرسان کار وابسته است.

اگر چه موضوع ایمنی و بهداشت کار همواره با چالش‌های جدید از سوی رقابت بنگاه‌های اقتصادی، کارگران مهاجر، تغییرات نفوس و مخاطرات ناشی از فناوری‌های نوظهور روبرو می‌گردد، لیکن کارفرمایانی که در جستجوی خلق کار شایسته هستند و رشد و موفقیت کسب و کار خود را در سر دارند، اقدامات ایمنی و حفاظت فنی را مطابق با آخرین یافته‌های علمی مورد توجه قرار می‌دهند؛ در همین رابطه تبادل اطلاعات میان برنامه‌ریزان صنایع و بنگاه‌های اقتصادی، شرکای اجتماعی، کارشناسان و متخصصان سراسر جهان در زمینه‌های مختلف تخصصی و حرفه‌ای یک از مهمترین ارکان تحقق این مهم محسوب می‌گردد.

در عصر حاضر ترویج بکارگیری سیستم‌های خود نظارتی در کارگاه‌ها دیگر یک انتخاب نیست بلکه به یک ضرورت تبدیل شده است و در این شکل، نقش بازرسان کار در کشورهای توسعه یافته از اهرم فشار بر کارفرمایان در الزام به رعایت اصول ایمنی و بهداشت کار به سفیران اقتصادی تغییر یافته است به نحوی که آنها با توصیه‌های ایمنی و تشریح منافع مالی حاصل از ارتقای شرایط ایمنی و بهداشت محیط کار سعی در ترغیب و تشویق آنان در رعایت اصول ایمنی و متعاقب آن استمرار و بهبود کسب و کار آنها می‌کنند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد، عدم رعایت اصول ایمنی و سلامت شغلی نه تنها به دلیل کمبود منابع مالی و زمان بلکه به دلیل کمبود دانش ایمنی و سلامت کار در میان کارفرمایان و کارگران قابل تعریف است؛ چرا که چنانچه آنها از منافع ارتقای ایمنی و سلامت کار در رشد بهره‌وری و کاهش خسارات ناشی از بیماری‌ها و حوادث شغلی بر سرمایه اقتصادی خود آگاه بودند، بهای بیشتری به این موضوع می‌دادند.

با تغییرات فرهنگی و توسعه و تنوع کسب و کارها، دیگر تدوین و تجویز مقررات ایمنی به تنهایی پاسخگوی ارتقای شرایط ایمنی محیط کار نیست و امروزه اثربخشی دولت‌ها در این مقوله نه در جایگاه ناظر عالی صرف بلکه به عنوان مروج گفتگوهای اجتماعی با رویکرد ایمن‌سازی و سلامت شرایط محیط کار و همچنین در سطح مشاغل و کارگاه‌ها به منظور مشوق و مروج اقدامات پیشگیرانه با رویکرد مشارکت‌دهی شرکای اجتماعی سنجیده می‌شود.

تنظیم ساختارهای گفتمان اثربخش در کارگاه‌ها یکی از مهمترین شروط تامین شرایط ایمن محیط کار است و در این راستا ایجاد شبکه‌های مناسب ارتباطی میان شرکای اجتماعی، بازرسی کار و مراکز تحقیقاتی و پژوهشی مرتبط با ایمنی و سلامت کار موجب هم‌افزایی و همکاری بهتر در دستیابی به اهداف مشترک در ارتقای ایمنی محیط کار و بروز و ظهور آن در آینده کار کشور خواهد شد.

با اشراف به مولفه‌های اثرگذار در ارتقای ایمنی و سلامت کار و با لحاظ شرایط کنونی اقتصاد کشور و محدودیت‌های مترتب بر آن، ضرورت رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های شورای عالی حفاظت فنی به عنوان ارکان پایه ارتقای ایمنی کار در کارگاه‌های کشور بر کسی پوشیده نیست و در این راستا توجه به مقوله آموزش با رویکرد اصلاح رفتار منطبق با اصول ایمنی کار بیش از پیش باید در نظر گرفته شود، در این خصوص تحقیقات مشترک سازمان بین‌المللی کار و انجمن بین‌المللی تامین اجتماعی نیز نشان می‌دهد، سرمایه‌گذاری در زمینه آموزش ایمنی و بهداشت کار می‌تواند با بازگشت پنج برابری سرمایه همراه باشد و از اینرو بسترسازی به منظور ارائه آموزش‌های ایمنی به نیروی کار باید با جدیت دنبال گردد.

چرا که فارغ از آثار زیان‌بار اجتماعی حوادث و بیماری‌های ناشی از کار، هزینه‌های اقتصادی ناشی از آن به واسطه جبران خسارت، هدر رفت زمان کار و تولید و هزینه‌های درمان باعث تضعیف اقتصاد و اشتغال کارگاه‌های کشور و در نهایت توسعه اقتصاد ملی را متاثر می‌سازد.

در سالی که گذشت، با کوشش همه فعالان عرصه ایمنی و بهداشت کار نرخ حوادث شغلی در کشور کاهش یافت و ان‌شالله این مهم با تلاش بیشتر در سال جاری نیز همچنان استمرار یابد. شایان ذکر است، در این سال

چندین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل نیز در شورای عالی حفاظت فنی تهیه و تدوین گردید که امید است، فراگیری آموزش‌های ایمنی و بهره‌گیری از ظرفیت آنها بتواند در تقویت ساختارهای ایمنی در کارگاه‌های کشور موثر واقع گردد.

کلام آخر آن که به منظور تحقق شعار روز جهانی ایمنی و بهداشت کار برای تامین آینده‌ای ایمن در دنیای کار ضروری است تا دیگر دستگاه‌های متولی در حوزه آموزش کشور با ایجاد زمینه‌های لازم در ارتقای فرهنگ ایمنی کار، ارائه آموزش‌های ایمنی و حفاظت فنی را در دروس آموزش و پرورش و آموزش عالی برای همه دانش‌آموزان و دانشجویان لحاظ کنند تا بدین طریق بستر آشنایی مبنایی کلیه آحاد جامعه با اصول ایمنی و حفاظت فنی پیش از ورود به بازار کار فراهم گردد.

علی مظفری

مدیرکل بازرسی کار و دبیر شورای عالی حفاظت فنی